

ગુજરાતી બીજ ચો પડીના અર્થ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પી. એચની કંપની.

અમદાવાદ.

ચંદ્રપ્રકાશ પ્રેસ.—અમદાવાદ.

સન્ન ૧૯૫૭

સને ૧૯૦૧

કીંમત ૦-૩-૦

ગાંધી વિધાનસભા
અમદાવાદ
ગાંધી સેન્ટ્રલ મંડળ
૧૯૬૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કાપીગાર્હાઉસ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૯

વર્ગાંક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી બાળ્ય શોધકોના
નિર્ણય

વિષય ક્રમ ૬૫૨ ૮૪ ૬૩૬ - ૬૩૬

ગુજરાતી બીજી ચોપ
સર્થ

ગુજરાતી બીજી ચોપ

ડીના અર્થ.

કવિતાની સમજૂતી સાથે.

પાઠ ૧ લો.
 ઉકેલતાં=વાંચતાં
 શીખામણુ=બોધ, શ
 યદની વાત
 મળની=સારી
 સાચવળે=મળવળે
 બોલીએ=ઉચ્ચાર ક
 રીએ, સાદ કાદીને

કહીએ.
 અક્ષરે=દસ્તને
 આવડયા=શોખ્યા
 બગાડશે=ગરાબકરશે
 પુરા=પરાપર
 બોલ=શબ્દ
 માં=તહીં

કાહીકાહી=સારેસારી
 ડહાપણુ ભરેલી
 ઉકતાણીને=બહુ ખે
 ચીને
 ધીમે=હળવે
 સાદે=ધાંટે
 સૌ=બધા

પાઠ ૨ નો

સામાય=સારી દેખાય
 વિગતેથી=વિગતવાર
 થી, સમજણથી
 ચોપડીઓ=પુસ્તકો
 કારન=કામ

હૈકું=મન
 સમજણુ=અક્ષર પુ
 દ્ધિ
 હરખાય=ખુશી થાય
 સાર=મતલબ, કાયદા

ની વાત
 ધાલીને=રાખીને
 વિચાર=મનસુખો
 સધળે=બધા

સારી ચોપડીઓ સારી દેખાય છે તે જોઈને મન ખુશી થાય છે
 પણ જો તે વિગત વારથી વંચાય તો તેમાંથી કામ થાય જોમ જોમ

મન રાખીને વાંચે લેમ તેમ તેતામાં સમજણ આવે તે વાંચે ખરો
પણ તેનો પિયાર કરે નહીં તો તે બધી મતલબ સમજે નહીં.

પાઠ ૩ જો

લાબ્યો=આણ્યો
રાણા=રાજા
તપેલામાં=પાતેલામાં,
ધાતુનું પહોળામો
નું વાસણ
ખારણામાં=ઘરમાં
પેસાશે=અવાશે જ
વાશે
પાટો=લાંખો ફાટેલો
લુગડાનો કડકો
ઓરીને=રાંધવા મૂ
કીને

પાઠ ૪ થો

શરિયાદ=અરજ
એકલાં=મળતે, પ'ડે
પકડાવી=મલાવી
મંગાવ્યો=ખોલાવ્યો
મહારાજ=મોટારાજ
ગભરાઇને=અકળાઇને
હુકમ=શરમામ, ફરજ
આરા
કહ્યું=કીધું
કમે=પાસે
ફાકીને=કાપીને, ખીરીને

પાઠ ૫ મો

બુમેબુમ=ઘાંટેઘાંટા
ગોવાળીઓ=ગાયો ભેં
સોનો ચરાવનાર
છેવટ=છેલ્લે, આખરે
ગોવાળણી=ગોવાળી
આની વહુ
વાળ્યો=દીધો
કાંણું=એક આંખે
આધળા
કાઠ્યો=મહાર આણ્યો
આગળ=પાસે
પોળી=રોટલી
ખીર=ચોખાને રાંધીને
પછી દૂધ નાંખીને
કિકાળે તે પછી ખાં
ડ નાંખે એટલે ખીર
થાય

પાઠ ૬ ઠો

તપાવ=કેતી કરી
લુચ્ચાઇ=દોંગાઇ
પ'ટલો=લાકડાના પાટી
આનું કરેલું ખેસવાનું
ઠોકપો=માયો
લાલચોળ=પણીરાત્રી,
ધગધગતી

રીસ=ચુરસો

ખૂબ=ધણો

ખોજતાં=કહેતાં, ઉચ્ચ

ર કરતાં

વાંક=ચુનો

ફળ=ફાયદો

પેઠું=માફક, ગોડ

દાઝી=મળી

ખોટી=મૂઠી, અમથી

બનાવટની

પાઠ ૭ મો

બહુ=ઘણું

ગાગર=પાણી બરવા

નું તાંબાનું વાસણ

ઓસડ=દવા

ઝેર=વિષ

સાજ=સારી

રોજ=હમેશાં

વાર=વખત

બગાડે=ખરાબકરે

મેલાં=ખરાબ

ડાહી=શાણી, સારી

માને=મણકારે, કહ્યુંકરે

માંદીપડી=દુઃખ થયું

વધારે=ઘણું

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ=મેઢ
ગીત=ગાથું, રાગ કા
હીને ગાવું
પ્રસાદ=ખાવાનું
કારેલાં=એકબીજાનું
જ તેનું શાક થાય છે

દેડકા=એક જનન
પાણીમાં રહેતારો પશુ
ધેળરીઆ=ધેળરના જે
વે મીઠો
ઉની ઉની=ગરમાગરમ

નેવલે=નેવે, નેવાંએ
નહારી=ખરાળ
તાણી=ખેંચી
હાક=ખરાખર
ખોલ=શબ્દ

હે વરસાદ તું આવ તારો પ્રસાદ ધેળરના જેવો મીઠો છે તેથી
ઉની રોટલીને કારેલાંનું શાક થાય છે. એટલે બધું અનાજને શાકબાજી
વિગેરે પાકે છે.

આવરે વરસાદ નેવલે પાણી એટલે વરસાદ આવે ને બધું પાણી
પડે તેથી નહારી છોકરીને દેડકે તાણી. એટલે નહારો કાદવકચરો તણાઈ જાય.

પાઠ ૯ મો.

જણસ=વસ્તુ
ટટું=નાનોઘોડો
પારકો=ખીજનો
એકજ=સરખાં, બ
સખર

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું=ભેસતું બચ્ચું
નીરે=નાંખે
જકડી=દહીલું, આકું
પટેલ=કણબી, માણ
સની જાત
રાતે=સાંજે, અંધાર
થયે
જાતન=રક્ષણ, સાથવણ

સંભાળ=ખરદાસ, ખ
ખર
વાડો=ધરતી પાછળ
ઢોર ખાંધવાની ખુ
દલી જગા
વાછરડાં=ગાયનાં બચ્ચાં
આસડવેસડ=દવા વિ
ગેરે ખીજ ઉપાય
ચારો=ધાસ
ચારવાને=ધાસ ખા
વાને
એકાદ=એક
થાકીજાય=શકતી ર
હે નહીં તે
ઉચકો=ખાંધે ખેસાડી

ઉપાડી
માનતું=કરતું, ગણ
કારતું

પાઠ ૧૧ મો.

ચેન=મળ, સુખ
બધીખાને=કેદખાને
સમજાવ્યું=શોખાણ
દીધી
વિચાર=મનમુખો
અહાં આંથી=આઠેકાણે
થી
નીસરી=નીકળી
ફરાય=ચલાય, અવા
ય જવાય
વાંસે=પાછળ

લાગ=દાવ
છુટું=ગાંધ્યા વગરનું
એકલું
મન=મરણ
ધેલું=ગાંડું, સમજણ
વગરનું
દુઃખી=હારાન
જક=હઠ
છોડે નહિ=ચુકેનહિ

પાઠ ૧૨ મો.
કાવ્યો=જડ્યો, મળ્યો
હાથમાં આવ્યો
અણસમજ=સમજવ
ગરના
વગડામાં=જગડામાં
કેતર=ગુફા
સટકી=નાશી
ડહો=સાણો, સગળુ
મેડીરાતે=અહુ રાત્રી

ય ત્યારે
છાનુ માનું=ચુપચુપ
કોમ જાણે નહી તેમ
જાલીને=પકડીને
અતે=છેવટે
માનવી=પુલ કરવી
બલું=સારું
પાડોશી=પાસેના ઘર
માં રહેનારા

પાઠ ૧૩ મો.

છે=પ્રણું
માન્યુ=ભાવે તેટલું
ચરવાને=ખાવાને
વાધ=એકગતતનું કા
ડી ખાનાર જતાવર

વાસ=રહેઠાણ
પ્રાણ=જીવ
વનમાં=વગડામાં
દુખિયું=દુઃખપાણું, હે

રાત્રી
ચિત્ત=મન
અવસ્થા=હાલત, દશા
નાહું=નાસીગયું

વાડામાંથી એક પાડું છુટી જઈને આધું નાશી ગયું મનને ભાવે
તેટલું ઘાસ ખાવાને વગડામાં જઈને રહેઠાણ કર્યું વગતી વાધે તેનો જી
વ લોધો એવું અગ્નિયું દુઃખ થયું જે મનમાં સમજીને નાશીજાય તે
ની આ દશા ધાર

પાઠ ૧૪ મો.
પક્ષાળે=ભીની કરે
ચોકળી=ચોંટી જાય
તેવી
દીકરાંનાં=માંટીનાં
ભરવાના=ધાલવાના
અધરકે=જમાવે, ઠારે

ગોરસ=દહીં દુધનું
હાંધલું
જાત=માત, રીત
કોડીઆં=દીવો કરવાનું
નાનું પહેળા મોનું
માંટીનું વાસણ
નરમ=પોચી

બેડું=ગાગરને ઘડો
બે ભેગાં હોય ત્યારે
દોહણી=છાશ લાવવા
નું માટીનું નાનું
વાસણ
પાઠ ૧૫ મો.
પાળે=કોરે, કિનારે,

કાંઠે

ફેંકવા=નાંખવા
તળાવ=નાનું સરોવર
ખમાડ=નુકસાન
વાગ્યા=લાગ્યા
મંડ્યા=મચ્યા
કાયર=હેરાન
જવાખ=ઉત્તર
ધડાધડ=જોસખંધ
રમત=ખેલ, ગમત
કશાએ=લગારે, કંઇપણ

પાઠ ૧૬ મે

ખેનપણી=સહીપણી
નોતર=તેડું, જમવા
નું કહેવું તે
ભૂંગળી=અળતું કુંક
વાની નળી
વેલણુ=રોટલી વણુ
વાનું લાકડાનું હ
થિયાર
તપેલી=પાતેલી
કડછી=નરમ વસ્તુ કા
ઢવાનું લાંબા લાથા
વાળુ ધાતુનું વાસણુ
તાસક=ઢાંકવાનું ધા
તુનું વાસણુ
વખત=વેળા
રંધ્ર=રસોઇ કર

મેંઆગળ=નજરઆ
ગળ

પાઠ ૧૭ મે

મણા=કસર ખામી
ધાણી=શેકવાથી કુટે
લું અનાજ તે જર
ગાજરીની થાય છે
પહુંઆ=ભાતને શેકી
તથા ખાંડીને બના
વે છે તે
ભાંડવું=ખોટું ખોલવું
ગાળો દેવી
ટેવ=ખો
જરાએ=લગારે
કજીઆ=કંકાસ
મૂકાવી=છોડાવી
વહેલી=જલદી

પાઠ ૧૮ મે

છોટીઆ=છોકરાનું ના
મ છે
ખાળક=નાનું છોકરું
મેલાય=મૂકાય
દેખાય=જણાય
ભાણો=ખેનનો છોકરો
વાર=વખત
આટલી=આવડી
તેડવા=મોલાવવા

પાઠ ૧૯ મે

નિશાળીઆ=નિશાળ
માં શીખનારા છોકરા
કૂદાવતી=કૂદકારા મા
રતી, છલંગો મારતી
બણેશાં=શીખેલાં
પરીક્ષા=તપાસણી
ધનામ=સરપાવ, સાઈ
કામ કર્યા બદલ ખુ
શીથી કંઈ આપવુંતે
સાહેબ=કપરી, મોટા
અધિકારવાળો માણસ
બાકી=બીજાં રહેલાં
જેવા-તપાસવા

પાઠ ૨૦ મે

ઉતાવળ=જલદી
સામડું=મધું, એકીવારે
નીકળ્યો=બહારઆવ્યો
મૂઠો=આચકો
અલ્યા=છોકરાને નામ
દીધા વગર ખોલાવ
વો તે
ગાગર=સાંકડા મોનું
ધાતુનું વાસણુ
સાંકડું=નાનું
અટકીરલો=ભરાધરલો
એકફેરે=એકી વખતે

છેલ્લો પારે=છેલ્લે

સગરે=જરસમે

પાઠ ૨૧ મો

સાત પુછડીએ=સાત

પુછડી વાળો

ખાંડો=પૂછડી વગરનો

ખીજવનું=ચીડવનું

કપાવી=વઢાવી

હજમ=વાળું, વાળ

ઉતારવાનો ધંધો ક

રનાર માણસની જાત

ચીડવે=ખીજવે

ખેટા=દીકરા

ખોલેનહી=કહેનહી

પાઠ ૨૨ મો

કામકાજ=ધંધો, રોજ

ગાર

ખિચારો=ખાપડોગરીખ

સૂતર=રૂંને કાંતીને

લાંખા તાર કરેલા

લેખ તે

કાદાળી=ચાંચવા જેવું

ખોદવાનું લોઢાનું હ

થિયાર

મજુર=વૈતરો મજુ

રો કરનાર માણસ

ની જાત

ખાઈડીએ=ખૈરીએ

કલમ=લેખણ

દરજી=લુગડાં શીવવા

નો ધંધો કરનાર મા

ણસની જાત

સાંધા=કડકા

ધોખી=લુગડાં ધોવાનો

ધંધો કરનાર માણસ

ની જાત

મોતી=એક જાતનું

કીમતી રત્ન

અક્ષર=દરકત

ખપ=જર, કામ

કોક=ખરાખર=સાફ

પાઠ ૨૪ મો.

નિયે=દરરોજ

ચિત્ત=મન

રૂડી=સારી

પેર=રીત

ગુરૂની=મહેતાજીની

ચોડી=લગાડી

હાથવતી=હાથથી

જમીએછીએ=ખાઈ

એ છીએ

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન=ચિત્ત=મન

પાંસરા=સીધા

ફરો=ચાલો

વેળાસર=ખરાખર વખતે

માયા=હેત

મન=ચિત્ત

વડનું=લડનું

જુલન=ચુક, ખોટ

ઠેકાણે=જગ્યાએ

ખતાવે=દેખાડે

કદી=કોમ વખત

ખોટું=નકાર, ખરાબ

ફરીને=ખીજ વખત

કરશોમા=કરશો નહિ

છુટી=રમ

દરરોજ નિશાળે જવું અને ચિત્ત રાખીને બણવું મહેતાજીની શીખામણ માનવી એવી સારી રીત રાખવી મનને રમતમાં રાખવું નહીં. એ સારી રીતે સમજવું ને નિશાળમાંથી નીકળીને સીધા ઘેર જવું.

પાઠ ૨૫ મો.

વિઆવાની=જણવાની
અચ્ચાં અવતરવાની
માડવાળો=માડું ચલા
વનાર=માડું હાંકનાર
માણસ
રોકીને=ધેરીને
નીચે=હેઠળ
વિચારયું=ધારયું, મ-
નસુખો કર્યો
રસ્તો=માર્ગ
ઠેકાણુ=જગા
વિચારે=આપડે, ગરીબ

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડીનું=એક જાતનો
ગળ્યો સાંડો જેમાંથી
રસ નીકળે છે તેનો
ગોળ બને છે
ટોપલી=સુલ્લી, વાંસ
ની સળીઓને યુથી
ને કંઈ પણુ વગ્તુ બ
રવાનું બનાવે છે
કોપરાં=ટોપરાં
ભીંતો=દિવાલ
છાણાં=અનાજ
માર્ગે=રસ્તે
ઠાઠીને=અદાર આણીને
બારો=જયો=એકડું

ખાંધવું

છાપર=ધરતુ ઢાંકણુ
કતેથી=પાસેથી
ધણી=માલીક
દાંડા=વળીઓને બદલે
જે સાંધાના કડકા
નાંખ્યા તે
શેરડીવતી=શેરડીવડે
શેરડીનાથી
છાણું=સાંચું, નળીઆં
ચલાવ્યાં

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ=ખારણાં
ઉધાડશો=ખુલ્લાં કરશો
ભીંતરડી=ભીંતો
છાયાં=ખનાવ્યાં, સાંચ્યાં
કેરાં=નાં
રખડવા=રજળવા
આડું=હડીલું=જાંઘી
વાશીને=ખંધ કરીને
વલે=દશા
માં=નહિ
શીખામણુ=સમજણુ
માને=કબુલ કરે

પાઠ ૨૮ મો.

અમચી=વડામી
ખાર=જકી, હડીલું

રજળવા=રખડવા
જોડેલી=ખનાવટની, ખ
નારી ઠાઠેલી
કમાડવાશીને=ખારણાં
ખંધ કરીને
આવડતું=શીખેલું.
સમજ=ખુધ્ધી, અકલ

પાઠ ૨૯ મો.

સવારમાં=વહાણામાં
પહોળું=ઉધાડું
ચોપડયાં=સગાડયાં
નહોર=નખ
તાણતો=ખેંચતો
ભેંકડો=રાગડો, મોટા
ધાંટાથી રાવું તે
જિંદરડી=કિંદરનુ બચ્ચું
લાહે=ખળતરા
ટેવ=ખો, પ્રકૃતી, આદત
જરા=સગાર
છોડતો=મુકતો
મટી=ઓછી થઇ ગઇ
ગાંડાં=નાદાન, સમજ
ણુ વગરનાં

પાઠ ૩૦ મો.

તાંખાકુંડીઓ=તાંખા
નું વાસણુ
ધોળાશ=ધોળું ઉધડતું

અથડાય=પછડાય
 માંજેલાં=ઉઠકેલાં સા
 ફ કરેલાં
 પિતળનાં=એક જાત
 ની ધાતુનાં
 સામ્યવર્તન=જળવર્તન
 ગોભાય=ખાડો પડે
 ચળકતાં=શોભીતાં
 જણાયછે=દેખાયછે
 કાંસાનાં=એક જાતની
 ધાતુ છે
 કુટીળય=ભાગીજન્ય
 કદાચ=કાંઈ વખત

પાઠ ૩૨ મા
 નાનીશી=નાની
 પિછોડી=ખેસ
 પોતડી=ધોતલી
 હીરકોરી=રેશમની કો
 રની
 જમદાની=એક જાત
 નું ઝીણું લૂગડું
 હલડી=થોડી કીમતની
 અંગરખી=કેડીયું, શ
 રીરે પહેરવાનું લૂ
 ગડું
 નામાં=નામ

પાઠ ૩૨ મા
 વાગોળવું=જે ખાધું
 હોય તે પાછું મોંમાં
 લાવીને આવવું
 માખણ=જેમાંથી ધી
 થાય છે તે
 ખરીઓ=પગની એ
 ડીઓ
 કાટ=ચીરો
 ભાવે=ગમે છે
 જખખે=મે
 ચરે છે=ધાસ ખાય છે
 ચિત્ર=છબી

પાઠ ૩૩ મા.

ગુણુ=શાયદો
 અગણિત=ધણાજ
 નર=પુરુશ
 નાર=ખાધડી
 જન્મતી=જન્મ થાય
 છે તેજ વખતથી
 ખાંતે=હોંશથી

આધાર=ટેકો
 જન=માણસ
 સુખદાતા=સુખઆપનાર
 પ્રાણુ=જીવ
 પશુ=ચારપગવાળાં પ્રાણી
 પંખી=પાંખોવાળાં પ્રા
 ણી

દેછે=આપે છે
 સૌ=જધા
 નર=પુરુશ
 નાર=ખાધડી
 ચાર=વખત
 પ્રાણુ=જીવ

ગાયમાં ગણાય નહીં તેટલા શાયદાજ છે. તે સુખ આપનારી કહેવા
 ય છે તે દહીં દુધ ને ધી આપે છે તે જધા માણસ હોંશથી ખાય છે
 વળી નાનાં સ્ત્રી અને પુરુશને જન્મ થાય છે તેજ વખતથી જુઓ તો
 તેમના જીવને ધણું કરીને ધી અને દુધનોજ ટેકો છે.

પાઠ ૩૪ મા
 દૂધપાક=દૂધમાં થોડા

ચોખા રાંધાને પછી
 તેમાં ખાંડ નાંખે તેને

કારે=ટાડું પાડે, જમાવે
 ખડખાં=કેશ

વલોવે=લોલે, ભાગી
નાંખે, દહીંને પાણી
માં નાંખીને ખુબ
હલાવે છે તેને વ
લોવવું કહેછે
તાવીને=કિનું કરીને
ખમી=ખામી
લોચો=લોહો, લયકો
ચાસણી=ખાંડને ઉની
કરી માંહે ચીકાશ
લાવે છે તે
ખુરું=ધોએલી ખાંડ
માવો=દૂધને ખાળીને
લોચા જેવું કરે તે
પેંગા=માવામાં ખાંડ
નાંખી ગોળીઓ વા
ળેલી હોય છે તે
ખરફો=ખાંડની ચાસ
ણી કરીને માંહે મા
વો નાંખીને પછી તે
ને ફારે એટલે ખર
ફી થાય
ખીર=ચોખા પાણીમાં
રાંધીને પછી તેમાં
ચોડું દૂધ નાંખે તે

પછી ખાંડ નાંખે તે
ને ખીર
ખટાશ=ખાટી વસ્તુ
ભેળીને=ભેળવીને

પાઠ ૩૫ મો.

ગુઠો=ખોડું ખોલનાર
લેખણુ=કલમ
સંતાડીને=છુપાવીને
છાનામાના=કોષ ભણે
નહીં તેમ
પડેલી=પડીગએલી
માન્યું=કમુલ કર્યું
ટેવ=ખો=આદત, પ્રકૃતી
વેળા=વખત
ખોટી=નકારી

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી=ચાર આનાની
કામતનો સરકારી છા
પનો રૂપાનો શિક્કો
માનવું=કમુલ કરવું
ચોરી=છાનામાના લે
ઈ લેવું
લટકાવી=ટીંગાવી

પાઠ ૩૮ મો.

કદી=કોઈ વખત
પાપી=ખોડું કામ કર

નારો=નકારો
ગુઠ=ખોટીવાત

કામળ=તાવ
કોટ=કોઠ, ગળું
ફળેતો=જેરઆખર, ખો
ટી આખર
છાતું મોતું=કોષ ભણે
નહીં તેમ
પકડાઈ=ઝલાઈ
કને=પાસે
વલે=દશા=હાલત
ચોડીને=ચોંટાડીને
કીધો=કપો

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની=છોકરાની
વાળુ=રાતના ખાવું.
વડવું=લડવું
શરમાયો=લજવાયો
પહેલાં=અગાઉ, પહેલે
થીજ
હવાલ=હાલત, દશા
વલે
સોંપ્યો=તાપે કર્યો
તેડાવીને=ખોલાવીને
જણુસ=વસ્તુ
કશું=કંઈ પણ

શાભે=શારી દેખાય
પૂરો=ખરાખર

સ્નેહ-હેત માયા
સાચે=ખુશીયાય
જગપતિ-જગતનો ધ

ણી પરમેશ્વર
ઉપાય-ધલાજ
દેહ-શરીર

બાળક-નાનાં છોકરાં
સુખ-મન, ગમત

જે કોઈ વખત પણ જીવું બોલે તેને પુરેપુરો પાપી જાણવો તે માટે હે નાનાં છોકરાંઓ તમે એવો ઉપાય કરશો નહીં સાચું બોલવા માં ધણું સુખ છે સાચાથી જાણની સાથે હેત કહે છે સાચેથી પરમેશ્વર પણ ખુશી રહે અને સાચેથી શરીર પણ શાભે છે.

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો-દરાખ, ઝાચારણી
ખીસ્તાં, બદામ, જા
ખુ, કેરી, જમરખ વ
ગેરે ફળ.

ગાંધી--કરિયાણું વેચ
નાર

બદામ=એકજાતનોમેવો
ઓળખોતો-જાણીતો
ફકાન-બજારમાં માલ
વેચવાનું ઠેકાણું

દરાખ=લીલો મેવો

કાણુ-મેવો છે

વાટી=ટોપરાના ગોટા
નું અડધીક

મગફળી-મગનીશીંગ
વિલાયતીશીંગ, બોય
શીંગ

ખજૂર-ખજૂરીના ફ
ળને પીલીને કરેછે તે

મામા-માનોભાઈ
ચારોળી=મેવોછે
બતાવી=દેખાડી
બાણીઓ=બાણો, બે
નનો છોકરો
ખારેક-ખજૂરીનું સુ
કાએલું ફળ

પાઠ ૪૦ મો.

સાતચાર-રવિ, શોમ
મંગળ, બુધ, ગુરુ.

શુક્ર, શની

ચંદ્રમા=ચાંદો

દિવસ-દહાડો

વાર=અઠવાડીઆનો
એક દિવસ, વખત

છુટી=રજા

કેડે-પછી

ચાલ-રીવાજ, રીત

પાઠ ૪૧ મો.

જાળરી=જોરાવર

વહાણામાં=સવારમાં
માંસ=ગોસ, ચરબી
ચચ્યાર=ચાર
કીડા=લાંબાઝીણાજીવડા
ફૂંકા=થેકડા મારતા
ડાલનો=ધુણુતો, હાલતો,
લાંઠ=લુચ્યા, તોફાની
મહેનતુ=મહેનત કરનાર

માળો=પક્ષીને રહેવાનું
ઠેકાણું

મુએલાં=મરી ગએલાં
ફાડી=માગો

ફાવે=દાવ આવે

કા, કા,=કાગડાનું બોલ
વું તે

નસાડે=હાંકી મૂકે

જનાવર=જાનવર,

સાંજ=સંધ્યાકાળ, દીવા
બત્તીનો વખત,

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો=જુઓ
રાગ=શેર, ગાવાનો
અવાજ
કાગ=કાગડો
ચોંપે=તાકે

પાંખાળો=પાંખોવાળો
હણુવા=મારવા
ચતુર=હોંશિયાર,
જલદી=તરત, ઝટ

રૂપાળો=સારો
ચાહે ઇચ્છે
ચિત્તમાં=મનમાં
ચેતી=સમજી

કાળો કાગડો માળો ખાંધવા બેઠેલો તમે જુઓ તે બે પાંખો વાળો બોલે છે પણ તેનો રાગ કાંઈ સારો નથી કોઈ કાંકરો લઈને તેને તાકી ને મારવા ધારે તો તે ચતુર પક્ષી મનમાં સમજીને તરત ઉડી જાય છે.

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં=સગાં વહાલાં,
પીતરાઈ=કાકાના વંશ
ના, કુટુંબી
સાળીઓ=વહુની બેનો
મોળાઈ=મોસાળની
તરકનાં
બનેવી=બેનનો વર
મત્રીજે=ભાઈનો છો
કરો.

માસો=માશીનો વર
બાણેજ=બેનનો છોકરો
કુઓ=ફાઈનો વર
વર=ધણી
વહુ=બૈરી

સાળો=વહુનો ભાઈ

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઈ=દીકરીનો વર

સાવકાં=આપએકને
મા જુદી તે ચોરમાઈ
વેવાઈ=વરવહુના આપ
એકબીજાને વેવાઈ કહેછે
વેવાણુ=વરવહુની મા
એક બીજાને વેવાણુ
કહેછે

સંપીને=હળીમળીને
દુધભાઈ=માએકને આ
પ જુદા જુદા હોય
તે દુધભાઈ કે આંગ
ળી ચીત કહેવાય
વરવહુ=ધણી ધણી
આણી

સાસુ=છોકરાને વહુની
મા ને છોડીને વરની મા
સસરા=છોકરાને વહુ
ને આપ ને છોડીને

વરનો આપ

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ=કપડ, લુગડાં
ચોટું=બળર
હાટ=દુકાન
ખાદી=એક જાતનું લુ
ગડું, જાડું લુગડું
ફડાવ્યું=ચીરાવ્યું, કાપ
મુકાવ્યો

વાણોતર=ગુમાસ્તો
દોશીવાણીઆ=કાપડ
વેચનાર
ખાસ્તો=એક જાતનું
ઝીણું લુગડું
કાલે=બીજો દિવસે
સેલું=એક જાતનું જા
ડું રાતું લુગડું
જાજમ=સાર પાથરણું

કાળે-વાસ્તે
તેડીગયા-સાયેલકમગયા
જામદાની-એકજાતનું
ઝીણું લુગડું

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના-ત્રીસ દિવસ
નું સામડું નામ
વરસ-બાર મહિનાનું
સામડું નામ
દીવાળી-વરસનો છે
ત્યોદિવસઆસોવદી
૦)) અમાસનોદિવસ
ઉતારણુ=મકરસંક્રાંતિ
આખાત્રીજ=તહેવારનો
દિવસ વૈશાક શુદ્ધ
ત્રીજનો દિવસ
વેસત=રતુનું નામ
એ રતુમાં ઝાડનાં
પાંદડાં ખરી જમીને
નયાં આવે છે
પર્વ=તહેવાર
રામનવમી=રામચંદ્રજી
નો જન્મ દિવસ
ચૈતરશુદ્ધ નોમનો.
દિવસ
શિયાળો=જે વખતમાં
ટાઠ પડે તે
ઉનાળો=જે વખતમાં

તાપ પડે તે
ટાઠ=કંડક
બાર મહિનાનાં નામ
કારતક માગશર પોશ
માહ શ્રાવણ ચૈતર
વૈશાખ જ્યેષ્ઠ અશાઢ
શ્રાવણ ભાદવો આસો
દેવદીવાળી=દાકારજી
ની દીવાળી કારતક
શુદ્ધ પૂનેમનો દિવસ
વસંતપંચમી=વસંત
રતુ ખેસવાનો દિવસ
માહાસુદ પાંચમ
હોળી=એ તહેવાર છે

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસુ=વરસાદના
દિવસ
પગ્નુસણુ=આવક લોક
ના તહેવારો શ્રાવણ
વદ અમીઆરસથી
ભાદરવા શુદ્ધ ચોથ
સુધી *
દશરા=વિજ્યા દશમી
એ તહેવાર છે આ
સો સુદ દશમ
વરસાદ=મેહ આકાશ
માંથી પાણી પડવું તે
શ્રાવણુ=એ મહિનાનું

નામ છે હિંદુના વ
રસનો દસમો મહિનો
પખવાડીઉં=પંદર દિ
વસનું
ગોકળઆઠમ=જન્મ
ષ્ટમી શ્રીકૃષ્ણનો જ
ન્મ દિવસ શ્રાવણ
વદી <
ઉતરતાં=પુરા થતાં
શરાધીઆં=મરી ગયે
લાની તિથી ભાદરવા
સુદ પૂનેમથી ભાદરવા
વદ અમાંસ સુધી
૧૬ દિવસ
ગણપતિચોથ=ગણપ
તિનો જન્મ દિવસ
ભાદવા સુદ ચોથ
મેળા=ધણામાણસોનું
મેળા થવું
તિથી=દિવસ

પાઠ ૪૮ મો.

વાળાં=સગથી વગાડ
વાનાં યંત્રો
વરધોડો=માણસ પર
ણવા જતી વખત
વાળાં દોલ સાથે વ
ગડવતા ધણાં મા
ણસો મળી જાય છે તે

ધડીઆળ=વખત ના
 ણુવાનું યંત્ર
 સરણામ=પીપી
 તતૂડાં=રણ શીંગડાં
 દેવળ=દેવસ્થાન, મં
 દિર, કાકારનું રહે
 વાનું ઠેકાણું
 નાદ=અવાજ
 પખાજ=મરદંગ
 ઝાંઝ } એ વગાડવા
 ઘંટ } ની ધાતુની
 ભૂંગળ } વસ્તુઓ
 મળ=ગમત
 કુંડાળું=ચકરડું ગોળ
 ચકકર
 જણુ=માણસ
 સાદ=અવાજ
 ઝમકારો=ઝણકારો
 અવાજ

પાઠ ૪૯ મે.

જન્મેગાંઠ=જન્મદિવસ
 વરસગાંઠ=સાલગીરી
 જન્મતિથી
 રાધતાં=દહીમાં કેળાં
 દૂધી રાએણુ વિગેરે
 કાષ્ઠ ફળ નાંખી તેને
 સચ્ચેકાળેનું બનાવેછે તે
 મરેણાં=સોના રૂપાના

શરીરે પહેરવાના દા
 ગીના
 પહેરાવ્યાં-ઘલાવ્યાં
 બીડાં-પાનનું બીડું
 પાન=એ એક જાત
 ના વેલાનાં પાંદડાં છે
 તે વેલાને નાગર વે
 લ કહે છે તેનાં પાં
 દડાં ખાધામાઆવેછે
 સોપારી=એ ફળ છે
 જમી રહ્યા પછી પા
 ન સોપારી ખવાયછે
 કંસાર=લાવશી
 અડાડયો-અડકાડયો
 કઢો=છાશને ઉકાળાને
 મીઠું, મરચું, વિગેરે
 મશાલો નાંખીને બ
 નાવે છે તે
 મીઠો=એ માણસનું ના
 મ છે
 જમવાનું=ખાવાનું
 બીંડા } એફળ છે તે
 કારેલાં } નુ શાક થા
 ય છે
 મળ=ગમત
 તેડયો=બોલાવ્યો
 મંડયો=મચ્યો
 પાઠ ૫૦ મે.
 ચોખખાઈ=મુઘડતાઈ

ચોખખા, સાફ રહેવું તે
 ઉતારવી=કાઢવી
 ગુમડાં=મોટા, ફાલ્લા
 શરીરની ચામડી ઉપ
 રનાં દુઃખ
 ઉલ-જીભ ઉપરનો મેલ
 ફિકર=ચિંતા
 કોહો=સજો
 શરીર-ડીલ
 ધસવા=ચોળવા
 જીઓ=માથામાં ઝીણા
 કીડાનાજેવા જીવ પ
 કે છે તે
 ગંધાય=ખરાબ વાસ
 મારે
 સાળુ=એક જાતનો
 મેલ કાઢનારો પદાર્થ
 દાતણુ=આવળ કે, બા
 વળની સોટીનો કડ
 કો તે સવારમાંએ
 હું સાફ કરવાના કા
 મમાં આવે છે,
 મસળવું=ચોળવું
 કદીએ=કોઈ વખત
 ગંદાં=મેલાં
 સાળ-સારાં
 નહાઈ લેવું=સાફ થઈ
 જવું

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપજી-વા દધને કસ્તર
કાઢે, જાડકે
લુઓ-લોહો, લયકો
ઉચલાવીને-ફરવીને
કલેદુ-હીકરાની તાવડી
લાડવા-લાડુ
લોઢી-લોઢાની તાવડી

જમીન-જમીનને પો
ચી કરચી
શેકવું-તપાવવું, ખ
રું કરવું
તાપ-ગરમી
પાકવું-નીપજવું, થવું

વાવે-રોપે
ઉગી-ફુટી, થઈ
લોટ-આટો
મેર-ખાળુ, તરફ
અંગારા-કોયલા
લાલ-રંગીલા, શોખીન

દુધને રોટલો અને દહીં ને ભાત સારાં લાગે લાડવાને વાલ ફાવ
તા આવે એ રંગીલાઓ તમે જમો.

પાઠ ૫૨ મો.

બલો-સારો
ઢીમણુ-ઢેકો
ગભરાવું-અકળાવું
હીંચકો-ઝેલો, હીં
ડેજો
કોણી-હાથનું ઢીંચણુ
વારો-વખત
ખસેડયા-આધાઠાઢયા
ખઝાડીને=વળગાડીને
ધરાતું-ખુખખાવું
ખુખ-ધણુ
આધો-વેગળો
વેગળા-આધા
પેટભરીને-ધણુજ ધ
રાય તેટલા
સામું-તરફ

પાઠ ૫૩ મો.

ઠાતરી-કરડી, કાપી
ચંચળ-હોંશિયાર
ખુણખોચરે-ખુણામાં
રહેવાનું ઠેકાણું હોયત્યાં
કુંકતો-કુંકમારતો
સંતાપ-ધુપાપ છાના
રહી
લોક-માણસો
સરવે=ખધા
તરત=જલદી
ભોંય-જમીન
દીઠામાં=જોવામાં
જખરા-જોરાવર
ઝાલવા=પકડવા
કશું-લગાર
ચાલતું-ફાવતું

દેખે-જુએ
ચૂકેચાં-લગાર પણ
ખોલવું

પાઠ ૫૪ મો.

રંજડ-તોશન
ધાડ-લૂંટારાની ટાળી
કપડાં-લૂગડાં
ખાસાં-સારાં
ઉપાય-ધલાજ
મિની-ખિલાડી
દિવટ=ખત્તી
પાર-છેડો
હારોહાર-હારખંધ
જથાખંધ
પકડયા-ઝાલ્યા
ધડખડ-ગરખર, ધંડાધડ
મહાસુખ-મોટું સુખ

જિંદરો હારખંધ (વણાજ) વધી ગયા તેમને પકડવા પણુ છેડો આ
વ્યો નહિં જેમ ધડાધડ ધાડ આવે તેમ રાતે તોફાન મચાવી રહે છે
સારાં લૂગડાં હોય તે કરડી ખાય છે તે દીવાનાં દોવટ પણુ લેઇ નવય છે
એનો એકે ઈલાજ નથી પણુ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય.

પાઠ ૫૫ મો

પાંદડાં-પાંતરાં
સાંભરે-યાદ આવે
ખાપડી-નિચારી
ઝોઢવું-શરીરપર ઢાં
કવું

વાળ-નિમાળા
ભૂલીગયાં-વિસરી ગયા
માં-નહી
દીઠી-જેઠ
વિના-વગર
ડીલ-શરીર
જરાએ-લગારે

પાઠ ૫૬ મો

આંચળ-ધાન, ધાઈ
ધાવણા-નાના ધાવના

જેર-શક્તિ
હાથવની-હાથથી
જેયાં-દીઠાં
આખલા-ગોધા

પાઠ ૫૭ મો

ઝાડપાલો=ઝાડનાં પાંદડાં
કૂવો-જમીનમાં પાણી
નો ઘણો ઉડો ખાડો
નદીઓ-મીઠા પાણી
નો પ્રવાહ પર્યતમાં
થી નીકળેલો હોય તે
વાવ-પગથીઆં વાળો
પહોળો ઉડો જમી
નમાં ખાડો બાંધેલો
હોય છે તે
મોળું-ફીકું

પાઠ ૫૮ મો

મહીપતિ-રાજા
પસ્તાય-દીલગીર થાય
પાછળથી-પછવાડેથી
ચાહન-ઉઘાડું જાહેર

ઝલાય-પકડાય
નર-માણસ
સમજી-જાણી

મીઠું-મીઠાશવાળું
સ્વાદીષ્ટ
ખાઈ-ખારાશ વાળું
તળાવ-ઘણો પહોળો
પાણીનો મોટો ખાડો
પાણીવડે-પાણીથી
વગર-વિના
જરાએ-લગારે
સઘળાં-બધાં

પાઠ ૫૯ મો

લખોટી-લાખની ગોળી
ઠરે-સાબીત થાય
મજની-સારી
છાનોમાનો-કલ્યાણિના
ગમે-ખાઈ લાગે
ભૂલીગયો-વિસરીગયો

જે માણસ ચોરીમાં સુખ જાણીને ચોરી કરે છે તેમાં જ્યારે પાછ
ળથી દુઃખ જૂએછે ત્યારે ઘણો પસ્તાવો થાય છે જ્યારે ચોરી ઉઘાડી

થાય છે તે ચોર પકડાય છે ત્યારે રાજ તેને બાંધીને મારે છે અને તેની પૂરેપૂરી રજોતી થાય છે.

પાઠ ૬૦ મો

આંગણું-ધરના ખાર
જ્યા આગળની જગા
પછાત-ધરની પાછળ
ની ભીંત
ચોદ-ધરની વચમાં
થોડી ઉઘાડી જગા
હોય છે તે.
કરા-ધરની આબુઆ
બુ ની ભીંતો
છોડી=ધરની પાછળ
થોડી જગા હોય છે તે
ચોરડો-ધરનો છેક
અંદરનો ભાગ
અગાશી=ધાતુ
પરશાળ-ધરનો વચલો
ભાગ
અજવાળું-ઉગ્મશ-પ્ર
કાશ
ઝોટલો-ધરના ખાર
જ્યા આગળ ઉંચી
મેસવાની જગા કરે
લી હોય છે તે
મેડો-માળ ધરનો ઉ
પલો ભાગ
મેર-ખાજુ

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું=રાંધવાની જગા
ભંડારીઆં=હાટડાં
પાણીઆંર-પાણી મુ
કવાની જગા
ટાંકાં-ધરમાં વરસાદ
નું પાણી ભરી રા
ખવાને ઘણા ઉંડા
છોવરાએલા ખાડા
કરી રાખેલા હોય
છે તે
અંધાર-દેખાય નહીં તે
રસોઈ-રાંધવાનું
ધુમાડીઉં-ધુમાડો જ
વાનો રસ્તો
ધુમાડો-ધુણી
ચોકડી-ખાળ ઉપર ન
હાવાની છો અંધ
જગા
તાકાં-મેટાં ખારણાં
વાળા ગોખલા
ઝોટલી-ઉંચી જગા
ગોટાય-એકઠી થાય
ધેરાય
છો-મરડીઆકાંકરાને
બઠીમાં પકવીનેખ

નાવે છે તે
જાળી-નાનીખારી ને
લોહાના સળીઆ જ
ડેલા હોય છે તે
ખારો-મેડા ઉપર બ
ડાનાં ખારણાં
ઝીલવું-ઝીપવું, ભર
વું એકદમ ઉપાડી
લવું
દાદર-મેડાનું ખારણું
નિસરણી-સોડી, માળ
ઉપર ચઢવાનું લાક
ડાનું પગથીઆં વા
ળું સાધન
તાળુ-પેટી અગર ઘ
રનો કબજો રાખવા
ને લોહાનું સાધન

પાઠ ૬૨ મો.

ખડખડે-હાલે
ખેતરવાની-ખોદવાની
દોપે-શેભે
બીકણુ-નરમ, પોચો
બડકણુ
ભાત ભાતના-ખતખ
તના
વહાણું-સવાર

ઉકરડા-ધાસ, છાણુ,
કચરો વિગેરે એકઠું
કરી ગામની બાગેળે
ખાતર વાસ્તે ઢગલા
કરી રાખે છે તે
ફૂકડી-એક જાતનું પક્ષી

સેવે=સાયવે, રક્ષણકરે
માંજર=માથાપર લટક
કતી લાલ ચામડી
ધંધો=રોજગાર
વળગવું=માઝવું
જાળવે છે=સાયવે છે

ઢાંકી દેછે=દબાવી દેછે
છેડવા=અડપણું કરવા
ધસીને=ધાધને, એકદમ
કુકકુકક=કુકડાનું બો
લવું

પાઠ ૬૩ મો.

ગણુતો=લેખતો, દરકા
ર રાખતો
ચગદી=કચરી, દબાવી
છેલ્લીવારે=છેવટે
પ્રાણુ=જીવ
વેર=ઝેર, દુશ્મનાઈ
લગારેક=લગાર
ચટકા=ડંખ, બચકાં

સાપ=એક જાતનું લાં
બુ મોટું ઝેરી પ્રાણી
કોડી=એક જાતનું નાનું
પ્રાણી
નાગ=મોટો કાળો સાપ
છોલાયું=ચામડી ઉખડી
ફેણુ=સાપ તથા નાગ
માથું પહોળું કરેછે તે

જીવ=પ્રાણુ
નખળા=જેર વિનાના
દર=સાપને રહેવાનું ઠે
ઠાણું ધર
પછાડી અક્ષણી
ભેગી=એકઠી
પેર=રીત

જેર વિનાના પણ ધણા લોકની સાથે કોઈ પણ વખત વેર કરવું
નહીં કોડીઓએ મોટા સાપનો પણ આ રીતે જીવ લીધો.

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા=નાના છોડ
મૂળીઆં=મૂળ છોડતો
જે ભાગ જમીનમાં
હોય છે તે.
પાટ-રસ્તો
ઓગળે-પીગળે, રસ
થઇ જાય
જીવે=હયાતી રહે
વાદળ-આકાશ

વેહ-કાણાં
કસ-રસ, તત્વ
થડ-ઝાડનો વચ્ચો
ગોળ ભાગ
ઝાળાં=ઝાડના આજુ
બાજુના ફાંટા
ફળ=લીલો મેવો
તેવતી-તેનાથી
વેલા=ભોંયપર દોરી
જેવા પાતળા થઇને

પથરાયછે તે
કોહળું=એકળ છે તેનું
શાક થાય છે
પાઠ ૬૫ મો.
લીલાં-તાજાં, ખુબસુરત
કચરો=મેલ
કરમાઇ=ચીમળાઇ, સુકાઇ
સુકાવું-કરમાઇ જવું
સીંચીએ=રેડીએ
ટટાર-સીધાં

છાંટવું=છુટું છુટું
નાંખવું
તાળ=લીલા
હાલ=દશા
મસ=ધણી
મળનાં=સારાં
લૂલા=લીલા, નરમ, મુ
ડદાલ

પાઠ ૬૬ મો

શેસાળ=તામસી
પિરસેલી=ખાવાનું કા
ઠી તૈયાર કરેલી
મુદલ=સગર
એન=મળ
મેળો=તમાશો, ઘણા
માણસોનું ભેગા થ
વું તે
શેસાયો=ગુસ્સે થયો
વેદના=દુઃખ
ભાંડુ=ભાઈબેનનાં છો
કરાં છેયાં બીજાં સગાં
માલ=દાયદો
પુણે=નડે
વીછી=એક જાતનું
ઝેરી પ્રાણી
ટેવ=ખો, પ્રકૃતિ
બને=દાવે
ખોડું-માડું

પાઠ ૬૭ મો
ઘડાં=ખેદાં, જમાંથી
બચ્યાં નીકળે છે તે
વસ્તુ=ચીજ
આપું=અધુ
સૌએ=અધાએ
ચીંચીં=ચકલીનું ખો
લવું
રજાળીને=રખડીને
ચાંચમાં=મોંમાં

પાઠ ૬૮ મો

પાલો=ઝીણાં પાંદડાં
ઝંઝવાં-ઘણા તેજથી
આંખે ન સૂઝે તે
આંધળાં
ગરમી-તાપ
તેજ-પ્રકાશ
નીપજવું-થવું પાકવું
ધાન્ય-અનાજ
સૂરજ=સૂર્યનારાયણ
સર્વે=અધા
ઓછું=થોડું

પાઠ ૬૯ મો

બગાડ=નુકશાન
ધાગ્ને=મદદે આવજો
ગભરાઈ=ચકાગાઇ
છેતરવું=કમવું કપટ
કરવું

સીમમાં=વગડામાં
આસપાસ=આગુઆ
ગુ
ખેતરવાળા=ખેતરના
માલીક, ખેડુત
ખેડુત=ખેતી કરનાર
અમથી=નકામી
ભણી=માણુ તરફ
શરમાઈ=લજવાઈ
સાચીમાનીનદી=કમુલ
કરી નહીં
નુકશાન=અગાડ, ગેર
લાભ
ખરેખરો=સાચો

પાઠ ૭૦ મો

ધુરકવું=ગુસ્સાથી જો
વું, દાંતાઆં કરવાં
લોહીલોહાણુ=લોહીવા
ળા
પામીએ=ખમીએ
તુટીપડવું=એકદમ
જનસથી ઉતરી પડવું
ભસવું=કૂતરાનું ખોલવું
ગરીબ=નરમ, સાલસ
શાંતસ્વભાવનો
સોખત=સંગત
ખાપડો=મિચારો
જુડાં=નકારાં

પાઠ ૭૨ મો.

પજવીએ=કાયર કરી
એ, હેરાન કરવું
હરામીએ=હકાવીએ
ઉંચો કરાએ
હળીમળીને=સંપસ
પીને
દુખાય=દીવગીર થાય
માંહોમાંહે=એકબીજીથી

રાજથવું=પ્રુશી થવું
હેત=પ્યાર, માયા, પ્રીત
રીસાવું=ગુસ્સે થવું
વહેંચી=ભાગપાડી
પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ=ચળકાટ
વહાલો=પ્યારો
ચીજ=વસ્તુ
ઉંચો=દુર, ઉપર, વેગળો

પૃથ્વી=દુનિયા
ધોર=ધણુંજ અંધારં
ગગન=આકાશ
પરમેશ્વર=મોટો ઇશ્વર
રોજ=હમેશા
મેળે=વડે, થી
ચળકતી=તેજવાળી, ઝ
ળકતી
સર્વ=બધું

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા=મીલા, બનાવટ
કરનાર=બનાવનાર
જગ=દુનિયા
બજવા=બકતી કરવા
આમલી=એક જાતનું
ઝાડને તેનું ફળ તે

નોરવાદખાટો હોયછે
સજનાર=બનાવનાર
કોડી=એક જાતનું ઝાડ
તેના ફળને કોઠ કહેછે
આંગો=એક જાતનું ઝા
ડ તેના ફળને કેરી કહેછે

તારાચ્યાંદરણી
દેવ=પરમેશ્વર
તાડ=તાડનું ઝાડ
કોય=કોઇ
ધરીએ=રાખીએ
દેવ=પ્રકૃતી, ખો, રીવાજ

હે ભાઈ આ મોટું ઝાડ જુઓ તેમાં સૌથી ઉંચું તાડનું ઝાડ છે
કોઇ આંગાનું કોઇ આમલીનું ને કોઇ કોડીનું પણ હોય છે પણ તેનાં
ફળ જૂદાં હોય છે. જે આ દુનિયાનો બનાવનાર છે. ને તે સૂરજ અને
તારાનો પણ બનાવનાર છે એજ અમારો મોટો પરમેશ્વર છે તેનું ભ
જન કરવાની દેવ રાખવી.

પાઠ ૭૪ મો.
નિશાળ=છાકરાંઓને
ભણવાજવાનું ઠેકાણું
રંમત=રંગેલી
એકડેએક-એકની

સંખ્યા
પોતીઆં-નાનાં ઘા
તીઆં
સો=સંખ્યા છે
પાટી=સફેતાથી કે ધુ

ળથી લખવાનું વાડ
ડાનું નાનું પાટીકું
ધુળ=રજ, ઝીણી રેતી
વતરણ=લાકડાની કલમ
તૈયાર=હાજર, તરત

કામમાં આવે તેવું
સ્થેટ=પથરપાટી
ખડી=ચીકણી ઘેળી
માટી
ફિકર=ચિંતા
મેલાં-ગંદાં
જળવીને-સાયવીને
મંજવીને-સાફકરાવીને

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો=ચીતરનું કા
મકરનાર, છબીકાઢનાર
હિરાકશી=એકજાતનો
કાળો રંગ બનાવવા
ની વસ્તુ
ભાષખંધ=દોસ્તદાર
ખડીઓ=શાહી અથ
વા ખડી બરવાનું
માટીનું કે કાચનું
નાનું વાસણ
હરડાંખેડાં=એકજાતનાં
ઝાડનાં ફળ છે
શાહી=રશનાઈ
ખર=કલમ ધડવાનો
સાંઘનો કડખો
હસેહે=મસ્કરી કરેછે
પરમદહાડે=ત્રીજેદીવસે
ખટ=આહાલુની અટક
બૂકો=સુરો

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરશ=ધન પુજવા
નો દીવસ, આસોવદી
૧૩ તેરશ
ખાળુખંધ=હાથે પહેર
વાનું સોનાનું ધરેણું
કંદોરો=કેડે પહેરવાનું
રૂપાનું ધરેણું
હુંપીઓ=કોટે પહેરવ
નું સોનાનું ધરેણું
છવીટીઓ=આંગળી
ઓએ પહેરવાનું રૂ
પાનું ધરેણું
બેરખી=બૈરાને કોટે પ
હેરવાનું સોનાનું ધરેણું
વાનાં=વસ્તુ
કડાં=હાથે પહેરવાનું
સોનાનું ધરેણું
સાંકળાં=હાથે અને પગે
હેરવાના સોનાના કે
રૂપાના દાગીના
ચોકડાં=હાથે પહેરવા
નું સોનાનું ધરેણું
અકોટી=બૈરાને કોટે
પહેરવાનું સોનાનું
ધરેણું
વીટી=આંગળીએ પ
હેરવાનું સોનાનું કે
રૂપાનું ધરેણું

પોંચી=હાથે પહેરવાનું

સોનાનું ધરેણું
ખાજડાં=નાનું લાકડાનું
ચોરમ ચાર પાયાવા
ળું બેસવાનું સાધન
તુશીપાટીઓ=બૈરાને
કોટે પહેરવાનું સો
નાનું ધરેણું
ખાઈડાઓ=બૈરાનીઓ
ધોમને=સાફ કરીને
કોરે=ખાળુએ કીનારે
વાંક=બૈરાંઓને હાથે
પહેરવાનું સોનાનું
ધરેણું
ચળકતાં=શોભીતાં

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા=ખુટા, તે લો
ઢાના થાય છે
કીંમત=ભાવ, મુલ
સોતેરી=સોનાના
હળપુણી=હળનીકોશ
ખુટા=કસબનાં કુલ
પાવડો=માટી ઉસર
ડવાનું લોઢાનું હથિયાર
કિનખાખ=એકજાતનું
કસબના કુલવાળું રૈ
રામી ઉચું લુગડું
સાંકળ=ખંધ કરવાની

લોહાની સાંકળી
નકુચા=સાંકળ બરા
વાના ખીલા
દીપેછે=શોભેછે
પાર=છેડે

પાઠ ૭૮ મો

ડોકું=ધડની ઉપરનો
ભાગ, ડોક
હડપચી=દાદો આગ
ળની જગા
ખોચી=ગરદન ડોકા
ની પાછળ માથાને
લગતો ખાડો હોય
છે તે
ગાંસડી=અચકી, પો
ટલી
ચોટલો=માંથા ઉપર
ના લાંબા વાળ
લમણા=કપાળની બા
જીનો ભાગ
મોખરો=આગળનો
ભાગ
ધડ=શરીરનો વેચલો
ભાગ, ડોકાની ની

ચેનો ભાગ
બાબરી=નાનાવાળ

પાઠ ૭૯ મો

બગલ=કાખ
વાંસો=મરડો પીઠ
શરીરનો પાછલો ભાગ
હીંચણુ=ધુંટણુ
ખભા=ખાંધ
હથેલી=હાથેલી હાથ
ના પંખનો અંદર
નો ભાગ
કેટો=કમ્મરો
પછવાડે=પાછળ વાંસે
કાંડું=હાથનો પંખ
આગળનો સાંધો
પેટું=પેટની નીચેની
જગા
ગાળો=ભાગ
થાપા=ભાત
સાથળ=જાંગ હીંચ
ણુની ઉપરનો ભાગ
નળો=દીંચણુની નીચે
નો ભાગ
તળીયું=નીચેનો ભાગ

એડ=પંખનો પાછ
લો ભાગ
ધુંટી=તળાને પંખના
સાંધામાં જે ઢેકા
હોયછે તે
છાતી=પેટની ઉપરનો
ભાગ
મેર=આળુ

પાઠ ૮૦ મો

સોબત=સંગત
આંબાવાડીઉં=ધણા
આંબાના ઝાડનો જથો
ટપેચી=માચી
રખવાળ=સાચવનાર
પહોંચ્યો=આવીલાગ્યો
કેરી=આંબાનું ફળ
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું
લાગ=દાવ
માર્ગમાં=રસ્તામાં
સાથેસાથે=જોડેજોડે
કોરે=આળુએ
ભુંડા=નકારા
ઝલાયો=પકડાયો
વલે=દશા

પાઠ ૮૧ મો

સંમત-સોબત
પ્રેમ-હેત

કામ-ઠેકાણું
ભાગ્યશાળી=નસીબ

વાન ભાગ્યશાળી
રંગ=અસર ગુણ

કરશે=રહેશે
રડો=સારો

પુરો=નકારો

અને=થાય

જેને જેવી સોજત તેના તેવા ગુણુ આવે જેને જેવી સોજત તેવું તેનામાં હેત પણ હોય જેને જેવી સોજત તેવાં કામ તે કરશે જેને જેવી સોજત તેવે કેકાણે જન્મને ઉભો રહેશે સારાની સોજતમાં સારો થશે અને નકારાની સોજતમાં નકારો થશે સારા મહેતાજીની સોજતથી નસીબવાન વિદ્યા બંણે.

પાઠ ૮૨ મો.

જલેખી=એક જાતની
ખાંડનો રસ પાચેલી
ખાવાની જણુસ તે પક
વાન કહેવાય છે
ભાખરા=જાડા રોટલા
પહોર=ખીજે વરસ
ભાણે=જમવાના આસ
ન ઉપર

પકવાન=લાડુ જલેખી
વગેરે મીઠાઇ
પતાસાં=ખાંડના ડપકા
હારડાં=ખાંડનાં ચકતાં
પાડીને દોરામાં ઘા
લીને હાર જેવું ક
રે છે તે

ખરફી=ખાંડનીને મા
વાની ખાવાની જણુસ
ધેખર=ખાંડ પાચેલી
ખાવાની વસ્તુ તે પ

કવાન કહેવાય છે
રમકડાં=રમવાની વસ્તુ
ઓ

નાત=જાત

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતરપાડીને=ચોરીક
રીને
વણુજર=એ કુતરાની
જાત છે

દાટવું=દખાવવું
ખોતરવું=ખોદવું
નજર=ધ્યાન, લક્ષ
ધન=પૈસો
પિછોડી=ખેસ
ગમ્બેલું=ખોવાએલું

પાઠ ૮૪ મો.

મેળાપ=મુલાકાત, બે
ગા થવું
શેખી=ટીશી
રડ્યું ખડ્યું=કોઇ જ

ગાએ અથડાતું.
મેધુ=વણી કીમતનું
ચડભડી=વઢીપડી
સામટો=અધો, એકઠો
સાહુકાર=પૈસાદાર
જમણુ=જમવાનું, ખા
વાનું
ખરીદવું=વેચાતી લેવું
હાંદલુ=મટકું, માટીનું
નાનું વાસણ
લેખું=હિસાબ, ગણતરી
અથાણુ=આથણુ કેર
લીંખુ વિગેરેને મસા
લો બેળવી રાખી મુ
કે છે તે,
જણીઓ=ખાઈડીઓ
બેણું=એકડું
ધાંટો=અવાજ, સાદ
લેખવે છે=ગણે છે
અપ=કામ, જરૂર

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી=એ પક્ષી છે

નળ=કાંપ, કાંદો

કરગરવું=કાલાવાલાં

કરવાં

વાધરી=માણસની જાત છે.

મરડવું=આમળવું

અમથો=નકામો

બગાડયું=તુકસાન કર્યું

હુચી=ખંધી

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં ખેતરમાં

કુલાવવું=મોડું કરવું

તાલેવર=પદસાધાર

ખચ ખુટણુ=પરચુરણુ

ખરચ

મમત=જીવ, હઠ

ગજુ=શક્તિ

ખરોખર=સરખુ

અંપાધ=દબાધ

જીવ=પ્રાણી

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી=પા

સેના ધરમાં રહેનારા

નળતું=ઉઘવું નહીં

તે, નળત રહેવું

ગુણપાડ=ઉપકાર

રખવાળી=ચોકી સાચ

વણ

નળવ્યું=સાચવ્યું

ધણી=માલીક

ચાકરો=નોકરો

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોષ=મીઠાષ વેચનાર

ખડકી મુકવું=ગોઠવી

રાખવું

સાકરીઆ=ખાંડતો ૨

સપાયેલા, મીઠા

ચકરડી=ગોળ ફરતુ ૨

મકડું

મીઠાષ=ખાંડતી ખાવા

ની જાણસો

કથરોટ=પહોળું વાસણ

પાલખી=એક જાતનું

ખેસવાનું લાકડાનું

વાહન

રમકડાં=રમવાની વ

સ્તુઓ

હઠ=મીડ

મેજો=વણા માણસોનું

ભેગું થવું

સામાન=ચાંજો

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=જુદી જુદી

જાતની=પરચુરણુ

નાગલી

કોદરા

તુવેર

મકાઈ

લાંગ

મચુર

ખંડી

ખાવટો

અપવાસ=બૂખ્યા રહેવું

ફરાળ=ટૂટમાં ખાવાની

વસ્તુ

ચાલ=રીવાજ

પાઠ ૯૦ મો.

ધાંચી=તેલ દીવેલ વે

ચનાર

ધાણો=તલપીલવાનો

લાકડાનો સંચો

પીલવું=કચરવું, દાખવું

ડોળીકિં=ડોળીનું તેલ

દાવેલ=એરંડાનું તેલ

એરંડીઉં

કણ્ણીકિં=કણ્ણીનું તેલ

સરશીઉં=સરશવનું તેલ

સવળાં=ખંધાં

એરંડી=દીવેલ

ફાલલા=ગુમડાં

ખોળ=પીલતાં કુચા

રહેછે તે

સરસવ=સરશીઉ કા

ઠવાનારામજેવાદાણા
પાઠ ૯૧ મો.
હકીકત=વાત, હેવાલ
કાચુકાંઈ=તળેણું
દાડખાનું=આતસખા
જી અવાજ થાય એ
વી દાડની બનાવેલી
વસ્તુઓ
જળાં=કરોળીઆનાંપડ

જળ વિગેરે
ઉધધબુધધ=એકજાત
ના સળો લગાડનારાં
ઝીણાં પ્રાણી
ખખેરી=ઝાપટી
શીરો=એકજાતનુંખાવાનું
ટેટી=ફટાકા
મઠીઆં } એ ખાવાની
સંજરી } વસ્તુઓછે

ગેર=એકજાતનીલાલમાટી
ખચકો=ગાંસડો
ખરખરીતે=ધણીજ
કુલકરણી } એફાડવા
ફટાકા } નાદાડની
છછુંદરા } જીદીજીદી
વસ્તુઓ
ફરતાંફરતાં=જાતજાતના
બારે=વણી કિમતનાં

હિંદુના મહિના.

સિયાળાના.

- ૧ કારતક
- ૨ માગશર
- ૩ પોસ
- ૪ માહા

ઉનાળાના.

- ૫ શ્રાવણ
- ૬ ચષ્ટર
- ૭ વૈશાક
- ૮ જ્યેષ્ઠ

ચોમાસાના.

- ૯ અશાઢ
- ૧૦ શ્રાવણ
- ૧૧ બાદરવો
- ૧૨ આસો

અંગ્રેજી મહિના ને તેના દીવસ.

૧ જાનેવારી.	૩૧	૫ મે.	૩૧	૯ સપ્ટેમ્બર.	૩૦
૨ ફેબ્રુવારી.	૨૮	૬ જુન	૩૦	૧૦ ઓક્ટોમ્બર.	૩૧
૩ માર્ચ.	૩૧	૭ જુલૈ.	૩૧	૧૧ નવેમ્બર.	૩૦
૪ એપ્રિલ.	૩૦	૮ ડિસેમ્બર.	૩૧	૧૨ ડીસેમ્બર.	૩૧

હિંદુની તીથી.

૧ પડવે	૫ પાંચમ	૯ નોમ	૧૩ તેરશ	૧૭ વાર.	ખુધ.
૨ બીજ	૬ છઠ	૧૦ દશમ	૧૪ ચૌદશ	૧૮ રવી.	ચુર.
૩ ત્રીજ	૭ સાતમ	૧૧ અગતિઆરશ	૧૫ પૂનેમ	૧૯ સોમ.	શુકર.
૪ ચોથ	૮ આઠમ	૧૨ બારશ	૧૬ અમાંસ	૨૦ મંગળ.	શની.

સમાપ્ત.

જાહેરખબર.

અમારી પાસેથી સુધારેલી નવી આવૃત્તિ પ્રમાણે
છપાવેલા ગુજરાતી બીજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી આં
છઠ્ઠી થોપડોના અર્થ ધણી સસ્તી કીમતે મળશે.

આ સિવાય—નવી આવૃત્તિ પ્રમાણે બીજી, ત્રીજી
ચોથી, ઘોરજીની નોટો હાલ તૈયાર થાય છે. તે થોડા,
વખતમાં છપાઈ બહાર પડશે.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—બુ. બોહનલાલ બેચંદ-
ની દુકાનેથી.

ડૉ. રીચીરિડ પોષ્ટ આફીસ સામે.

અમદાવાદ.

